

Toespraak Voorzitter Erry Stoové bij Indische Plaquette | 2020



Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Geachte voorzitter van de Eerste Kamer,
Geachte voorzitter van de Tweede Kamer,
Geachte mevrouw Urich,
Geachte heer Neeb,

Traditiegetrouw wil de Stichting Nationale Herdenking 15 Augustus 1945 een dag voor de Nationale Herdenking bij het Indisch Monument stilstaan bij allen die zijn omgekomen tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië.

Bij de burgerslachtoffers, bij de militaire slachtoffers, de omgekomen krijgsgevangenen, de verdrinken opvarenden van de getorpedeerde zeetransportschepen en de Indonesische slachtoffers, de remusha's.

Zij allen verdienen de eer van ons samenzijn hier bij de Indische Plaquette.

Een samenzijn met een heel beperkt gezelschap omdat de Coronarichtlijn zulks voorschrijft.

Ik weet echter zeker dat allen die in eerdere jaren deze herdenking hebben bijgewoond en zij die hier vanochtend bij hadden willen zijn zich nu, in gedachten, rond de Plaquette scharen.

Ook hen heet ik welkom bij deze altijd weer troostrijke bijeenkomst.

Dit jaar staat Nederland stil bij 75 Jaar Vrijheid.

Het vertrekpunt van dit landelijke thema is de bevrijding van Nederland op 5 mei 1945.

Ook de Nederlands-Indische gemeenschap beseft dat wij ons, als land en als samenleving, gelukkig mogen prijzen.

In volle vrijheid te kunnen leven in een land en op een continent, Europa, is een groot goed.

Maar juist voor vele duizenden die de oorlog in Nederlands-Indië hebben moeten doorstaan past een kanttekening bij dit thema van 75 Jaar Vrijheid.

Waar Nederland in mei '45 was bevrijd, trad de Japanse bezetter juist extra hard op in de periode na het einde van de oorlog in Europa. Japan gaf zich pas over nadat de Amerikaanse luchtmacht twee luchtaanvallen met atoombommen op Hiroshima en Nagasaki had uitgevoerd. De capitulatie op 15 augustus volgde enkele dagen na die luchtaanvallen.



Van bevrijding op die 15de augustus was echter geen sprake. Een periode van onrust, chaos, straatgevechten, beschietingen volgde.

De oud journaliste Corina Engelbrecht verwoordde de situatie in 1945/1946 in een artikel in NRC Handelsblad van 23 juli 1980 als volgt:

“In mei 1946, toen in Nederland het ergste puin was geruimd en het leven, zij het “op de bon”, weer in een recht spoor op weg naar een betere toekomst begon te bewegen, zaten er op Java nog enige duizenden mensen achter het “gedek”, de hoge schuttingen van bamboestroken (.....).

De bevrijding had een catharsis moeten brengen, een ontlading van opgekropte gevoelens en spanningen van twee, drie jaar kamp en onthechting.

Die bleef uit. Eerst in het land dat intussen Republiek Indonesia was gaan heten en daarna in Nederland.

Zo bleven velen nog lange tijd gevangenen van de vrede.”

Aldus Corina Engelbrecht.

En nog steeds worden wij deelgenoot gemaakt van oorlogs-, bersiap en repatriëring ervaringen en herinneringen.

Uit al die verhalen concluderen wij dat nog vele duizenden worstelen met hun persoonlijk leed en het gevoel onvoldoende erkend te zijn in hun geschiedenis.

Voor hen is er pas sprake van vrijheid wanneer zij verlost zijn van de demonen van de oorlog.

Voor velen van hen vormen bovendien, naast persoonlijk verdriet, ook de zogeheten Indische kwesties een pijnlijk gegeven.

De achterstallige betalingen, de backpay.

Het uitblijven van financiële vergoedingen voor verloren gegane bezittingen gedurende de Japanse bezetting.

Het uitblijven van excuses van Japanse zijde.

De kille ontvangst waarbij ieder, in Nederland aangekomen gezin, veelal berooid, de kosten van overtocht en opvang tot de laatste cent moest terugbetalen.

Ook deze demonen moeten worden opgeruimd wil de Nederlands-Indische gemeenschap 75 Jaar Vrijheid voluit mee onderschrijven.

Dit alles gezegd hebbende blijft 15 Augustus 1945 een hele belangrijke en symbolische datum. Een kantelpunt voor menig individu en familie die verbonden zijn of zich verbonden voelen met Nederlands-Indië en Indonesië.

Men zegt weleens dat de Indische gemeenschap zo gezwegen heeft. Dat is ontegenzeggelijk waar. Maar wij zien ook dat velen hun herinneringen en gedachten aan het papier hebben toevertrouwd. Op losse velletjes, in schriftjes op de witte bladzijden van kookboeken.



De naoorlogse generatie mag zich gelukkig prijzen dat op die manier toch veel wordt doorgegeven.

Wie zijn geschiedenis immers kent, begrijpt het heden beter. In dit jaar, 75 jaar na 15 augustus 1945, geven wij de Nationale Herdenking graag het motto mee "Geef Kleur aan jouw verleden".

Er is naast veel leed en verdriet immers ook veel om trots op te zijn.

De Nederlands-Indische gemeenschap heeft Nederland na de oorlog mee helpen opbouwen. Velen hebben bovendien belangrijke posities in de samenleving verworven. Velen hebben Nederland in muzikaal en cultureel opzicht verrijkt. Met de introductie van knoflook en trassie heeft Nederland ook een meer exotische geur gekregen. Bouwstenen voor een rijke samenleving waar ook migranten van nu en morgen op kunnen voortbouwen.

Bij 75 Jaar Vrijheid hoort de volwassenheid van een samenleving die om kan gaan met de zwarte bladzijden van haar geschiedenis, maar zeker ook een samenleving die zonder gêne uiting kan geven aan waar zij trots op mag zijn.

Bij 75 jaar 15 Augustus 1945 hoort dat de stem van de generatie die de oorlog in Nederlands-Indië van nabij heeft meegemaakt wordt gehoord.

Wij prijzen ons gelukkig dat twee representanten van de oorlogsgeneratie, mevrouw Irene Urich en Peter Neeb aanwezig wilden zijn.

Na de bijdrage van u, mevrouw Arib, zullen beiden, mede op uw verzoek, ons nog kort toespreken.

Daarmee symboliseren zij dat de stem van het verleden niet verloren mag gaan en herdenken wezenlijk bijdraagt aan vrijheid.